

Структура здібностей та ознаки їх прояву

Вивченням питання здібностей людини займалися психологи та педагоги. Вони розглядають здібності як індивідуальні особливості особистості, які забезпечують відносну придатність людини до тих чи інших видів діяльності. Наприклад, здібності до математики, літератури, техніки, музики, спорту тощо.

Кожна людина має свої здібності певного рівня і якості. Вони можуть проявлятися в одному або декількох видах діяльності. В залежності від індивідуальних особливостей людей поділяють на категорії з низьким, середнім та високим рівнями здібностей. Низький рівень здібностей, тобто вони знаходяться в початковій стадії розвитку. Середній рівень є найбільш поширеним, тому що такі здібності людина проявляє в повсякденній діяльності. Високий рівень розвитку здібностей притаманний людині, яка займається творчою діяльністю.

Задача розвитку здібностей у дітей обумовлюється загальними вимогами всебічного розвитку особистості, її індивідуальністю. Джерелом прояву і розвитку здібностей являється будь яка діяльність. Цей процес розпочинається ще в ранньому віці під час ігрової діяльності, але він має безсистемний характер. У школі розвиток і формування здібностей школярів характеризується цілеспрямованістю у навчанні та вихованні. Тому і розглядають два таких напрямки, коли здібності проявляються та розвиваються стихійно, або керовано. При стихійному, тобто в процесі довільної діяльності людини, формування та розвиток здібностей буде повільним і потребуватиме великих зусиль. При керованому, тобто в процесі навчально-виховної діяльності, формування та розвиток здібностей буде проходити швидше та ефективніше.

Здібності якими володіють люди в усіх сферах своєї діяльності, особливо це стосується побуту, відносяться до загальних. Здібності в певних галузях діяльності людини розглядають як спеціальні.

Для формування у школярів як загальних, так і спеціальних здібностей необхідно: по-перше, розвинути у них інтерес до занять; по-друге, навчати систематично і раціонально працювати.

Аналіз літератури показує, що одним з видів спеціальних здібностей являються технічні. Головними компонентами які притаманні технічним здібностям є:

- 1) схильність до техніки і технічної творчості;
- 2) технічне мислення;
- 3) просторова уява;
- 4) уміння конструювати;
- 5) технічна спостережливість;
- 6) яскраво виражена зорова пам'ять;
- 7) практичні навички з обробки матеріалів.

Під технічними здібностями наука розуміє поєднання індивідуально-психологічних якостей, які дають можливість людині при сприятливих умовах легко і швидко засвоїти систему конструкторсько-технологічних знань, умінь і навичок, тобто оволодіти однією, або декількома технічними професіями і досягти успіху в цьому.

Цілеспрямованому розвитку технічних здібностей у дітей і підлітків сприяють заняття з трудового навчання та гурткова робота в позаурочний час. Гуртки технічного спрямування можуть бути організовані безпосередньо при школах, або центрах розвитку та виховання молоді.

З метою виявлення технічних здібностей у школярів, спочатку варто залучати до гуртків всіх бажаючих. Потім через одне-два заняття перевірити рівень сформованості їх технічних здібностей. Схильність учнів до технічної діяльності, можна виявити за такими ознаками:

- Зацікавленість технікою.
- Захоплення телепередачами пов'язаними з технікою.
- Бажання користуватись технічною літературою.
- Прояв допитливості до будови та принципу дії механізмів.

- Зацікавленість виставками технічної творчості.
- Здатність швидко зрозуміти дію технічного пристосування.
- Впевнено та правильно користуватись слюсарним та столярним інструментом.
- Вміння майструвати і добиватися в цьому успіху.
- Бажання займатись конструюванням вдома і на заняттях в технічних гуртах школи та станціях юних техніків.
- Успішне оволодіння програмою політехнічного навчання.

Якщо учневі притаманні ці ознаки, або при наймі більша їх частина, то це дає вагомі підстави для залучення його до технічних гуртків.

Проте дані ознаки тільки свідчать про наявність здібностей, але не гарантують, що учень буде займатись технікою. Самих по собі здібностей ще не достатньо для досягнення успіху в даному виді діяльності. Для розвитку технічних здібностей треба оволодівати технічними знаннями та вміннями, займатись моделюванням та конструюванням, раціоналізаторством та винахідництвом.

Література:

1. Барко В.І., Тютюнникова А.М. Як визначити здібності у дитини. - К., 1991. – С. 15.
2. Рапацевич Е.С. Формирование технических способностей у школьников. – Минск, 1987. – С. 32.
3. Чудновський В.Э. Воспитание способностей и формирование личности. - М.: Знание, 1986. – С. 6.